

34. STANKOVICH VIKTOR KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. március 28.)

Igen tisztelt Elnök Úr,

a Kossuth-rádióból látom az első jelét annak, hogy honfitársaink készülnek megtenni azt a lépést, amely remélhetőleg hamarosan mindkettőjük szíve vágyának beteljesüléséhez fog vezetni.

Mint olyasvalaki, aki változatlanul vallom ma is, hogy az új magyar demokrácia nem indulhat útjára Önök nélkül, feleségem s a magam nevében szeretnék efelett érzett meleg örömnünknek kifejezést adni.

Ezt annál is inkább tehetem, mert nincsen a világon semmi személyes várni- vagy épenséggel kérnivalóm Öntől, akivel – úgy érzem – továbbra is számos eszmei kötelék fűz egybe annak ellenére, hogy a magyar emigrációs politika helyi szervétől visszavonultam.

Az elvi szolidaritást illetően Elnök Úr annak idején lemondásomra válaszul írt, egyébként jólesően megtisztelő levelében kétségeinek adott kifejezést. Akkor el akartam kerülni, hogy nagyképűnek látszó politikai levélváltást indítsak el. Alkalmomra vártam – s ez most megérkezett –, amikor megmondhatom Önnek, hogy eszem ágában sincs rák módjára visszamászni a reakció útján. Az Elnök Úr által annyira ismert lelki küzdelmek árán kialakítottam én már a magam keresztény progresszív politikai filozófiáját, s ezen csorbítani nem, legfeljebb csiszolni tudnék. Szeretném azonban felhívni Elnök Úr figyelmét arra, hogy a Tanácsból¹ kilépésem indoka annál kevésbé volt ürügy – mint azt Ön gyanítja –, mert az én felfogásom szerint a demokrácia hitvallásának igenis *sarkalatos ideológiai tétele* a többségi akarat feltétlen tisztelete. Ettől nem vagyok hajlandó eltérni még akkor sem, ha ezúttal nekem kellene emiatt egy negyed évszázadot számkivetésben töltenem.²

Mivel a hivatalos ünnepléskor kötelességem elszólított Londonból, engedje meg, hogy most kívánjam a legjobbakat, s kérem Önökre az Isten áldását hetvenedik életévének betöltése alkalmából.

A viszontlátásig szíveskedjék, kérem, átadni a Grófnőnek kézcsókjaimat s feleségem szíves üdvözléseit.

Elnök Urat őszinte tisztelettel köszönti
igaz híve

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ Az egy évvel azelőtt Károlyi elnöklétével alakult, az angliai magyar antifasiszta csoportokat összefogó Angliai Magyar Tanácsról van szó.

² Stankovich valóban Angliában maradt, nem tért haza. A levélre kézzel írt „nincs válasz” megjegyzés is utal arra, hogy Károlyi a háború befejezése után sem vele, sem az Angliai Magyar Tanács más, konzervatív híveivel nem tartott kapcsolatot, kivéve Révai Andrást.

35. RICARDO ZANELLA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. április 12.)

Mélyen tisztelt Elnök Úr!
Nagyrabecsült Barátom!

Engedelmet kérek, hogy e sorok átadójában egy derék, megbízható magyar eredetű fiúmei földimet mutassak be, akit arra kértem, hogy Neked néhány kérésemet terjessze elő.

Barta Vilmos úr sajnos csak egy igen rövid félórára tartózkodhatott nálam, mert, Rómából jövet, azonnal tovább kell elrepülnie. Ennek következtében képtelen vagyok kéréseimet – melyeket ma, postai úton nem közölhettem – részletesen írásba foglalni. Ezért bízom azokat B. úrra, aki különben a Rómában székelő „fiumei bizottsággal” is szoros összeköttetésben áll.

A mellékelt „Memorandumot”¹ a múlt év decemberében a 4 fő szövetséges kormány fő vezetőinek küldtem meg, az illetékes követségek által. A memorandumot a mainál alkalmasabb időpontban egy bizonyító írás fogja követni, valószínűleg egy brosúra kíséretében, melynek alapján egy általános sajtókampányt is akarok rendezni az érdekelt országokban. A fiumei kérdést Magyarország tengeri érdekeivel és életbevágó szükségével is akarom összekötni, amint ezt jogosnak és igazságosnak ítélem.

Meg lévén győződve, hogy ezt a célt Elnök Úr is szíven hordja és szolgálja, bátorkodom, igen tisztelt Barátom, azon kéréssel fordulni Hozzád, kegyeskedjél törekvéseimben tanácsal, útbaigazítással, közreműködéssel támogatni.

A jövő héten Rómába utazom, az olasz kormány meghívására. Esetleges soraidat kérem az ottani Külügybe címeztenni, s esetleg, az oda való továbbítás céljából, a londoni olasz követségre bízni.

Hol és mikor volna lehetséges, hogy találkozzunk?

A régi jó viszonyunk kedves emlékével, boldog vagyok, igen tisztelt Elnök Uram, hogy az összeköttetést Magyarország érdekében újból felvehetem, és Téged, mint nagyérdemű fiát, szeretetteljes hódolattal üdvözölhetem.

Készséges barátsággal

Őszinte híved

PIL 704. f. 81. ő. e. (eredeti)

¹ A memorandum a levél mellett nem található.

36. KÁROLYI MIHÁLY CZAKÓ AMBRÓHOZ

(London, 1945. április 15. előtt)

...Ami az otthoni eseményeket illeti, eszembe jut egy történet nemrég elhunyt barátomról, Romain Rolland-ról. Amikor a harmincas évek elején Moszkvában járt, az orosz ifjómunkások szónoka a következő szavakkal fogadta: „Üdvözlöm Önt, a nagy humanistát, aki köztünk megvalósítva látja élete álmát.” Romain Rolland erre azt felelte: „Amit a Szovjetunióban látok, az kétségtelenül példa nélküli a történelemben, de az én életem álmát nem lehet megvalósítani, az mindig valósulóban van.”

Nos, így vagyok én a magyar kibontakozással. Amiért 30 év óta küzdök, megvalósulóban van, de korántsem mondhatom, hogy az elgondolásom már megvalósult. Az igazi népi demokráciát csak a magyar nép valósíthatja meg, mégpedig nem egyik napról a másikra, hanem csak kitartó, kemény munkával.

Téves dolog azt hinni, hogy Magyarországon orosz Quisling-kormány van. Az oroszok csupán a fegyverszüneti feltételek végrehajtását várják el Magyarországtól, a magyar belpolitikai rendszer kialakításába nem szólnak bele. Hogy miként fog kialakulni az új magyar rendszer, az a magyar népi erők aktivitásától, határozottságától függ. Az oroszok éppen azt akarják kifejezésre juttatni, hogy minden németellenes és progresszív erőnek lehetőséget adnak, és a politikai életből a konzervatívokat sem zárják